

Дзітартышча і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

Год. выд. 33-і
№ 66 (1911)
18 жніўня 1964 г.
АУТОРАК
Цана 4 кап.

ТВОРЦА, БУДАЎНІК, ВОІН

«3 гонарам і радасцю адкрываю першы ў гісторыі з'езд літаратараў Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, які абдымаюць у межах свайх 170 мільёнаў чалавек».

Гэтыя словы Максіма Горкага прагучалі 30 год назад — 17 жніўня 1934 года. Маладая Краіна Саветаў дужымі рукамі ўдзімала сацыялістычную індустрыю, сельскую гаспадарку, культуру. І ствараў летніца новага жыцця, летніца працы і барацьбы, летніца небажанага ў гісторыі інтэлігенту і гераізму. Пісалі яго таленты, народжаныя народам, акрыленыя рэвалюцыяй.

Парадам гэтых талентаў, аглядам іх баявой зброі стаў Першы з'езд савецкіх пісьменнікаў. Упершыню ў гісторыі літаратурныя словы аб'ядналі ў калектыв, аб'ядналі на аснове адзінства поглядаў і вялікай мэты. Гэта была перамога палітычнай партыі. Гэта была перамога лінкінскай прынцыпаў.

Ільіч прадбачыў росквіт новай, свабоднай літаратуры, якая служыць не рафінаваным «цінцелям», а мільёнам працоўных. І вось гэтая літаратура «парадам разгарнула» свае вочкі. Ад яе імя гаварылі вялікі пісьменнік і чалавек-воін Максім Горкі. Гаварыў ён пра самую выдатную творчасць у свеце — пра творчасць народа. Ні разу ж іх ні на якім сходзе літаратараў не гаварыліся з такой любоўю і глыбінёй пра чалавечы працы, які стварыў усё прыгожае і разумнае на зямлі, які склаў цудоўныя песні і казкі.

Выдатны майстар рускай літаратуры рэдаваў, што «саўсёкая літаратура не з'яўляецца толькі літаратурай рускай мовы, гэта — усёзаўсяная літаратура». У зале з'езда плыло да пляча сядзелі прадстаўнікі літаратуры ўсіх братніх рэспублік, усіх народаў вялікай краіны.

З'езд з'явіў гавіт не толькі пра згуртаванасць майстроў слова нашай краіны, ён з'явіў і пра новы метад новай літаратуры — сацыялістычны рэалізм. Гэта быў не проста зварот да новых форм у адлюстраванні новага жыццёвага матэрыялу. Гэта быў погляд на усё развіццё чалавечства, погляд, прадываючы мядзюнасцю і вопытам рэвалюцыянага пралетарыату. І зноў уславілася казкіна на з'ездзе словы М. Горкага: «Сацыялістычны рэалізм сцвярджае быццё як дэянасць, як творчасць, мэту якой — няспынанае развіццё каштоўнейшых індывідуальных здольнасцей чалавеча дэяла перамогі яго над сіламі прыроды, дэяла яго дэяла і дэяла, дэяла вялікага шчыра жыва на зямлі, якую ён адвядвае няспынанаму росту яго патрэб хоча апрацаваць усю яго цудоўнае жыццё чалавечства, аб'яднанага ў адну сям'ю».

Самая гуманістычная літаратура абвясчала самы перадавы метад творчасці. І ён стаў метадом не толькі савецкіх пісьменнікаў. Яго ўзялі на ўважэнне лепшыя, найбольш прагрэсіўныя і таленавітыя майстры слова ўсяго свету.

Першы ўсёзаўсяны форум савецкіх літаратараў паказаў усю свету новае ўзаемаадносіны грамадства, дэярава з творчай інтэлігенцыяй. Сацыялістычная дэярава патрабавала ад савецкіх пісьменнікаў высокай праўды і сумленнага свайго служэння народу. «Гэты з'езд», гаварыў Марцін Андрэен-Нексэ, «грандыёзна выяўляе доказ таго, што пісьменнікі, якія звычайна скіпны ўхваліць сабе ўнікамакі, любімакі багоў, што звяліліся з неба, тут, у нас, авялодалі пралетарскім духам, і гэты дух вядоўе імі».

Дзя на нас, вышпаваных працавіцаў там, у старым свеце, дзе мы распыленыя, адзіночкі, нахталат убогіх Рабінзонаў на бязлюдным востраве, — дзя на нас маг-

чымаць перакананца ў гэтым бясконца каштоўна. Тут, у нас, мы чэрпам сільны.

Пачуццём высокай адказнасці пісьменніка не толькі перад сваім сумленнем, а перад сумленнем усяго народа была прасякнута работа з'езда. «Партыя і ўрад далі пісьменніку ўсе, забраўшы ў яго толькі адно — права пісаць дрэнна», гаварыў прадстаўнік рускай літаратуры Леанід Собалеў. З ім пераклікаўся наш народны паэт Янка Купала:

Трэба нам песьні шчырых і чутых,
Што праўду дзён нашых ад поласоў неслі б
І славу якую, пакаленню мінулым
Сваёй перамогай геройскай устрэслі.

Шчырай і строгай размовы народа са сваімі песьнярамі стаў Першы з'езд савецкіх пісьменнікаў. Ён абвясціў вялікае адзінства майстроў слова з працоўнымі масамі, з партыяй. Ён вызначыў шляхі развіцця нашай шатмаўнай літаратуры.

І вось прайшло тры дзясці гадоў, гадоў суровых і складаных, напюненых і радасцю небылых перамог і драматызмам небылых выпрабаваньняў... У шчасці і ў горы з'яўдзіліся з народам, з партыяй была савецкая літаратура, літаратура-воін, літаратура-будуінік, літаратура-творца. Не толькі натхнітым словам — крывёю і жыццём многіх свай майстроў дэкавала яна ў дні Вялікай Айчыннай вайны адданаць сацыялістычнай Радзіме, лінкінскай партыі. Ідучы ў бой, франтавікі разам з патронамі бралі з сабой кнігі Ул. Макоўскага і М. Астроўскага. Разам з лістоўкамі і зводкамі Савецкага інфармабюро беларускія партызаны неслі ў захопленыя фашыстамі вёскі і гарады словы Купалы: «Партызаны, партызаны, беларускія сымлы!» На ідэях і пачуццях савецкай літаратуры выхоўваліся будоўнікі Магілёў і маладэгарэдаўцы, чалінкі і каманьдэты.

Партыя бражліва расціла творчыя кадры. Вызвалена ад цяжкіх пятаў культуры асобы, асветлена ідэямі новай Праграмы партыі, новае літаратура атрымала ўсе магчымыя для новых узлётаў, для смелых і глыбокіх пошукаў. Сустрэчы кіраўнікоў партыі і ўрада з прадстаўнікамі творчай інтэлігенцыі, выступленні Мікіты Сяргеевіча Хрушчоўа сталі важнымі вехамі ў гісторыі развіцця савецкага мастацтва. Наноснае, выпадковае, што пагражае прынцыпам у нашу літаратуру з арсенала буржуазнага мастацтва, было рашуча адкінута ўсім нашым народам, усімі сумленнымі пісьменнікамі. Не фармальнае мядзюгальства, не дэкадэнтскія выкруткі, а яснае і ярыкае слова мастацкай праўды пра чалавеча, яго думы і працу патрабы нашаму часу, нашаму чытачу.

Партыя прынцыпова і прэма сказала майстрам мастацтва, што не з'яўдзілі ў іх творчых жыццях стае ва ўсёй свай велічы і шыагграннасці, на з'яўдзілі слова пісьменніка можна з'яўдзілі на ўважэнне ў адзінца і вялікай рабоце па выхаванню моладзі, па выхаванню чалавеча зур'яшчага, камуністычнага дна. Не так мого часу прайшло пасля сустрэч кіраўнікоў партыі і ўрада з творчай інтэлігенцыяй. Але іх дэбатары ўплыў на далейшае развіццё літаратуры і мастацтва ўжо відочны.

Адчуваецца гэты дэбатары ўплыў і на нашай беларускай літаратуры, якая ўсе ўзабагацае цякавымі новымі тэрамі, набірае новыя разгон. Рост нашай беларускай літаратуры — адлюстраванне росту нашай рэспублікі. Яна стала сувесна вядомай індустрыяльнай Беларусі, так стала шырока вядомай наша літаратура. Імяны Я. Купалы і Я. Коласа, К. Чорнага і Эм. Бадулі, К. Крапівы і П. Броўкі, А. Куляшова і Т. Мележа, М. Танка і І. Шамякіна, П. Панчанкі і Я. Брыля М. Лынькова і В. Быкава бліжэй і для рускага, і для ўкраінца, і для латыша, і для палека... Абуджыне народа, пра яго гаварыў М. Горкі, дало галасы гэтым майстрам. Наш савецкі час дэу крылы іх песьням.

Шмат постхэпаў у савецкай літаратуры, якой намага і паўка. Але і шмат у яе закам, шмат навічкарнасьці магчымасьці. Мы кадем ад нашых пісьменнікаў і шырокіх палатнаў пра будоўніцтва новага жыцця, і цяглае слова пра каханне, што «пограндыёзнае онегіскаго любві», і смелага позірку ў аўтары. Мы чакаем сапраўдны творца, які «будова і жыццё памагаюць».

Закрываючы Першы з'езд савецкіх пісьменнікаў, вялікі праўднік літаратуры Максім Горкі заклікаў: «За работу, таварышы! Дружна, строіны, палымяна — за работу!» Ён і сёння гучыць, гэты заклік: — За работу!

У ГЭТЫМ НУМАРЫ

МОВАЙ МАНУМЕНТАЛЬНАЙ СКУЛЬПТУРЫ
Завод і яго палац культуры
НАРАЧАНСКІ БЛАНКОТ МАСТАКОЎ СЯРОД КНІГ

МОЖНА НЕ ПАЙСЦІ

У гэтым нумары мы наведаем выставку, не зазірнуць у бібліятку. Але кожны з нас, спяшаючыся на работу, у госці, у магані, не можа не заўважыць узвядзены на плошчы новы помнік. Манументальна — дэкаратыўная скульптура па прыродзе свай прызначана для шырокіх мас. Манументальныя помнікі заўсёды звязаны з пэўным прасторавым асяродкам. Аўтар, прауючы над помнікам, павінен улічваць яго месца ў агульнай структуры горада. Архітэктурнае акружэнне можа садзейнічаць вывучэнню ідэяна-пластычных якасцей монумента і можа з'явіць іх на нішто.

30 гадоў назад — у дзень 16-й гадавіны Вялікага Кастрычніка — у Мінску былі адкрыты Дом ўрада Беларускай ССР і помнік Ул. І. Леніну. Тут творца сапраўдзанае архітэктара І. Лангбарда і скульптара М. Манізера дала свой плён. Строгі і выразны формы помніка гармануюць з тым асяродкам, якое стварае ясна і дакладнае архітэктурнае адзінства. Буйнымі і простымі формамі, без прамернай дэталізацыі, М. Манізер здолеў раскрыць ідэіны змест помніка ў яго кайрктансці і жыццёвай рэальнасці.

Чагчы гады назад у Баранавічах быў адкрыты помнік Ул. І. Леніну. Пабудова помніка завяршыла староннае архітэктурнае ансамбля цэнтральнай плошчы горада. Некалькі шырокіх гранітных ступеняў вядуць на невысокую трыбуну. У двух бакоў абмежаваную манументальнымі парапетаў з паліраваных гранітных блокаў. Адсутны ў бок ад вост помніка, парапет дазваляе бацьбу два нізкія ступені, над якімі ўзвышаецца п'едэсталь-пастанент. Разразка паліраваных гранітных пліт аблюшчыта пастанента выканана без вертыкальных швоў. Дзякуючы гэтаму пастанент робіць уражанне складзенага з некалькіх радоў вялікіх блокаў.

Для пабудовы помніка аўтары выбралі чырвоны граніт, у яго пры-

МАСТАЦТВА ПЛОШЧАЎ І ВУЛІЦ

гожая фактура і добрыя дэкаратыўныя якасці. Глыбокі чырвоны тон паліраваных паверхняў трыбун, пастанента і дэталі падпорнай сценкі спалучаецца ў помніку з натуральнымі скаламі падпорнай сценкі і матавымі наванымі паверхнямі ступеняў, ствараючы выразную каларыстычную гаму. Пяціметровая бронзавая фігура Леніна паказвае вялікага правадніка ў момант яго выступлення перад народам. Скульптар імкнуўся спецыяльна характэрнаму партрэтнаму абдульненню. Свай прастаюй і ў той жа час унутранай напружанасцю скульптура падкрэслвае прастату, яснасць і веліч лінкінскага абулчча. На плошчы распанавана шмат сьвер. Ярына зеляніна газона, маладыя лілі і кустоў і цёмная хвоя елак выразна падкрэслваюць прасты цёмна-чырвоныя гранітныя плоскасці пастанента і бронзавую фігуру Леніна.

Помнік створан аўтарскім калектывам у складзе скульптара М. Альтшўлера, архітэктара А. Мараніча, А. Макарава, М. Мілавідава і С. Ажлава. За апошнія гады ва ўсіх буйных гарадах рэспублікі пабудаваны манументальныя бронзавыя помнікі вялікаму Леніну. Яны пастаўлены на цэнтральных плошчах і ствараюць такім чынам асноўнае кампазіцыйнае ядро горада. Такія манументы ў Брэсце, Віцебску, Гомелі, Магілёве, Маладэчна.

Пастаўлены помнікі Леніну і ў многіх рабінных цэнтрах. Аднак большасць з іх выканана на велікім нізкім ідэяна-мастакім узроўні, з недаўгаечных матэрыялаў, часта не звязаны з асяродкам, з характарам навакольнай забудовы. Каму давалася бацьбу помнікі Ільчу ў Браславе, Нявіжы, Глыбокім, Дуброве, Пружаннах, тым пагодзіцца з гэтым сьвядзюжэнням.

Калі мы імкнёмся да тыпізацыі ў будоўніцтве жылых дамоў і іншых абдуваніў, дык скульптура, наадварот, павіна быць строга індывідуальна. Яна заклікана рабіць горад адметным. Натуральна, чым больш індывідуальны будоўніцтва манументы, тым больш разнастайны будоўніцтва горадскія ансамблі.

Упрыгожэнне горада залежыць не толькі ад колькасці манументаў, а і ад іх пластычнай выразнасці і правільна выбранага месца для іх пабудовы. Старыя майстры гэта добра разумелі. Можна ўспомніць пра абеліск 1812 года ў Віцебску. Бездарожна не толькі яго архітэктурна-пластычныя якасці, але і месца для ўстаноўкі было выбрана найлепшае: у цэнтры невялікай плошчы, на якой стаіць адзін з лепшых будоўніцаў старога Віцебска. У ім часова жыў Напалеон. Пабудова абеліска перамогі побач з домам, дзе жыў заваўнік, набыла выразна сімвалічнае значэнне: хто з мечам да нас прыйдзе, той ад меча і загіне.

У сьвятлоны дні, прысвечаныя 80-годдзю дна нараджэння вялікага песьняра беларускага народа Янкі Купалы, у Мінску быў закладзены помнік паэту. Ён будзе пастаўлены каля Цітагартунага тэатра паэта, пабудаванага на тым месцы, дзе да вайны стаў невялікі дом Янкі Купалы. Новы парк, што мажэ з музеем, названы імем паэта, яго імем названа і бліжэйшая вуліца. Такім чынам ствараецца сваясаблівая «Купалаўскі куток» у самым цэнтры Мінска.

У цэнтральных скверах горада Іванца пабудаван помнік-біост Дзяржынскаму — палымяны рэвалюцыянер нарадзіўся ў гэтых месцах. З такой аргументацыяй пастаюкі помніку мы сутыкаемся вельмі часта. Але, на жаль, гэты прынцып не заўсёды захоўваецца. Помнік-біост дэючы Герою Савецкага Саюза С. Грыцаўцу ў Мінску

Пленум аргкамітэта Саюза работнікаў кінематаграфіі
17 жніўня 1964 г. адбыўся IX Пленум аргкамітэта Саюза работнікаў кінематаграфіі СССР.

Пленум прыняў рашэнне склікаць першы Усёзаўсяны ўстаноўчы з'езд Саюза работнікаў кінематаграфіі СССР у кастрычніку-лістападзе 1965 года. З дакладам па гэтай пытанню выступіў Л. А. Кудліжанав.

Пленум разгледзеў пытанне аб змяненні ў складзе аргкамітэта прэзідыума аргкамітэта Саюза работнікаў кінематаграфіі СССР. Старшыня прэзідыума аргкамітэта Саюза работнікаў кінематаграфіі СССР зацвердзаны Л. А. Кудліжанав.

У склад аргкамітэта Саюза работнікаў кінематаграфіі СССР і яго прэзідыума дадаткова ўвядзена вялікая група маладых творчых работнікаў кіно.

У рабоце пленума прыняў удзел сакратар ЦК КПСС Л. Ф. Ільчын.

Новае праграма ансамбля «Маладосць» Віцебскага Палаца культуры мінскай прамысловасці ідэяў паказвае а нацыянальна-праграмаў у Маскве. На выставцы расійскага народнага гаспадарка. За высокае майстэрства ансамбль уладнагародкам гыматай Міністэрства культуры СССР.

Калектыв ансамбля разгарнуў падрыхтоўку да трымай Домады самодэянага мастацтва рэспублікі. Рыхтуюцца вялікія харатэрыстычныя нампізацыі «Прыватнае стаіліца» і «Маладэгардэюцыя Обаліца».

Г. МІРАЛЮБАУ.

Закончыўся прыём у мастацкія вучы

КАМЕНЦЮЮЦЬ ПРАРЭКТАРЫ

Закончыўся прыём у мастацкія вучы. Яны прайшлі сёлета ўступныя экзамены, што ўплыве сабою новае пачаўненне студэнтаў.

Нарэспубліцы «Літаратуры і мастацтва» папраці прарэктараў Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута Б. Вішкарава і Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі П. Царова прарэктараў вынікі прыёму.

Б. ВІШКАРОУ,

прарэктар Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута

У адноўненне ад мінулых гадоў, мастацкі факультэт нашага інстытута праводзіў сёлета прыём толькі па спецыяльнасцях: мастацкая апрацоўка дрэва, мастацкая кераміка і шкло, мастацкае афармленне ткані і вырабаў з іх, унутранае ўпрыгожванне будынкаў.

Гэта вынік перабудовы, якая праводзіцца ў адвядзенай з пастаювай Савета Міністраў СССР аб набліжэнні выкладання ў мастацкіх вучаў да запатрабаваных жыцця. Згодна з новым прафілем, наш інстытут будзе рыхтаваць толькі спецыялістаў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Адсутнасць высокакваліфікаваных кадраў мастацкай доўгі час была вузкім месцам прамысловасці, якую прынята называць мала ішч. У рэспубліцы мала ішчавыскае мастацкіх вытворцаў з дрэва, шкла, керамікі, ткані. У нас мала мастакоў быту. Дзя іх народнай гаспадарцы — задача інстытута.

ваў мастаком у клубе калгаса імя Калініна Нясвіжскага раёна. З залатым медалем прыйшоў да нас Яўген Ларчанка. Ён быў курсаводам школьнай «Малой Трашчюўкі», кіраваў дзіцячай выяўленчай студыяй, неадразава прымая ўдзел у абласных выстаўках народнай творчасці. Пачынаючы з трыццаціх, наведвала мастацкую студыю пры Палацы пінераў у Мінску Людэа Маладэва. Яе мастацкімакі былі С. Каткоў і А. Кроў. У майстэрні апаінята Людэа разам са сваімі сяброўкамі прыходзіла школьнаму вытворчому практыку. Прашаваў мастаком у Талачынскім райпракамбінатае і адначасова вучыўся ў школе рабачай моладзі Валерыя Парфенка.

Вось такія нашы новыя студэнты-прыкладнікі. Цяпер аб новым папачуванні акцёрскага факультэта.

Заву ў гэтым годзе было пададзена па дзясці на адно месца. Адык мы не лічым такі конкурс вялікім. Справа ў тым, што на акцёрскім факультэце заўсёды найбольш асеў. Даводзіцца жа жыццям не толькі са зольнасцямі і ведамі абітурьентаў, але і з іх узростам. Будучыя сьціжніма маладыя герані павіны быць і па ўзросце маладымі, гэта жа пытанне іх прафесійнальнай прыгяднасці. Яшчэ больш складана з кандыдатамі-мужчынамі. Юнаку ў нашы дні больш ваюць тэхнічныя навукі. Колькасць заву юнаку на акцёрскі факультэт была абмежаваная.

Некалькі слоў пра агульную падрыхтоўку абітурьентаў. Выклікае сур'езнае неспакоі нізкая культура мовы былых школьнікаў. Студэнтам даваецца мого і старанна папрацаваць, каб пазбаўіцца піль недахопаў, якія лёгка магла ліквідаваць у свой час школа.

У заклічэнне адзначу, што працоўну загартоўку паспелі атрымаць, нягледзячы на маладосць, і многія будучыя студэнты акцёрскага факультэта.

Занімаў на факультэце пачынаюча праца для тры дні — і верасня. Мастакі прыблуду ў аўдыторыі на месці пазней — летам у іх вытворчая практыка.

П. ЦАРОУ,

прарэктар Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі

На дзённае аддзяленне кансерваторыі прынята сёлета 79 чалавек. — вышпавані Гомельскага і Мінскага музычных вучылішчаў. З прычыны нізкай тэарэтычнай падрыхтоўкі кандыдатаў не быў выкананы план набору на аддзяленне кампазіцыі і музычнагаства.

Конкурс у кансерваторыю сёлета быў вельмі вялікі. У духавоўкі ён склаўся дванаццаць чалавек на месца. Яшчэ больш заву было на фартэпійнае аддзяленне і ў вакалістаў. Нават на пад-

рыхтоўчыя курсы вакалістаў пры кансерваторыі было пададзена 60 заву на пачы месц. Курсы гэтыя, даручым, дазваляюць нам выр'яць і рыхтаваць да прыёму ў кансерваторыю людзей, якія не атрымалі музычнай адукацыі, але маюць багаты прыродны дадзены. Сёдета, напрыклад, былі прыняты 17-гадовы юнак Валерыя Кучынскі, уладальнік баратона рэдкай шырылі дыяпазона, і работніца Валяціна Пучкова, у якой багатае лірыка-драматычнае сапрапа. На вакальна-харавое аддзяленне паступіла вышпавані курсу Раіса Тупік. Два гады назад нам, капыльскага сьвінарка, прывезла яе ў кансерваторыю па парадзе кіраўніка сельскага калектыву мастацкай самалёбнасці А. Ільча. Яна паспела ададава вышпавані адукацыю і ўступныя экзамены, прычым асабліва глыбокія веды паказала па тэорыі.

Хто жа яны, пераможцы конкурсных экзаменаў? Спявачка Ірына Атыліна прыйшла ў кансерваторыю пасля заканчэння педагагічнага інстытута і двух курсаў музычнага вучылішча. Яна працавала ўжо ў школе. А вась за плячэма клар-

нета Уладзіміра Майлера толькі ў класу спецыяльнай школы. Праўда, быўка Уладзіміра — дыржор духавога аркестра, а злучынам дзеч мастацтва, музычная прафесія ў гэтай сямі дынастычна. Уладзімір паказаў добрыя веды. На вакальнае аддзяленне прыняты многія выкладчыкі музыкі, артысты мастацкіх калектываў, аркестраў. Залічаны на конкурс выкладчы Гродзенскага музычна-педагагічнага вучылішча М. Дрынеўскі, канцэртмайстар Гродзенскага кульасветувчылішча І. Краўчанка, артыст народнага хору БССР В. Карпчук, выкладчыца музычнай школы ў Магюлішча А. Ільцова, артыст аркестра Тэатра оперы і балета А. Гоцман.

Студэнтаў Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі можна павінаваць сёлета з навааслелам. Мы атрымліваем інтэрнат на сто месц. Студэнцкі жылы фонд павялічваецца адразу на адну трыць. Усе іншагароднія будоўніцты цылер забеспечаны жыллем. Закончыўся ў нас і рамонт. За лік ушчыльнення адміністрацыйна-гаспадарчых службаў адкрыты пяць новых класаў. Пашыранасця ў канцэртнай зале, на ёй устаноўлены два новыя «Бехтэўныя». Новае абсталяванне атрымаў фізіятрычэскі кабинет. Тут будзе інгалатар, змашпрананы два апараты УВЧ. Іншая апаратура, неабходная для прафілактычнага абслугоўвання вакалістаў.

Пасля ўступных экзаменаў у класах і калідорах неададуга ўсталявалася цішыня. Хутка аўдыторыі зноў запоўняцца галасамі. Кансерваторыя гатова сустраць сваіх выхаванцаў.

ЖЫВЫ ДЫВАН ГОРАДА

Де позній востен пантаномы у зялінае наштавоў, ліп, талопоў, вуліцы, бульвары, парк Брэста. Усюды, куды ні глянь, — яры дыван гладыдэлюсаў, вярцін, гваздзін. На цэнтральнай плошчы імя Леніна, у парку «Першае мая» і каля музея геранічнай абароны Браскай краінасці высаджана больш трых тысяч кустоў руж, частку якіх падарылі гораду Нікіці і іншыя баяныя пачынку сады краіны ў сувязі са староннем мемарыяльнага парку памці героюў Браскай абароны.

Усвагоўнае заклічэнне вышпавані кустомы ў скверах «40 год БССР» на цэнтральнай плошчы і ў парку Іх упрыгожваюць арнаменты, рысункі з дэкаратыўных раслін і кветак. Больш як 500 тысяч кветак высаджана ў летні перыяд на вуліцах, плошчах і скверах.

15 жніўня ў парку культуры і адпачынку «Першае мая» адкрылася выстаўка кветак. Свае дзясціныя дэкаратыўна-гарадскія квітара зялінага будоўніцтва, дыстанцыя адуных леснасаджэнняў Браскага аддзялення чыгуні, стаячыя юнак гатэля будоўніцтва, Дом пінераў, клуб амагартыўных раслін і кветак. Больш як 500 тысяч кветак высаджана ў летні перыяд на вуліцах, плошчах і скверах.

Уладзімір Міналевіч Асташонак, завуч школы рабачай моладзі № 4 г. Віцебска, будучы ў Брэсце, наведваў музей геранічнай абароны Браскай краінасці. Тут, ля рэваліўнай неўміраючай славы, ён быў такі ж, як ісе наведваліні, цінаўны, зяспроданы, усхваляваны... І вельмі здзіўліўся, што сучаснаму музею сустраўлі яго асабліва шчыра і дагома гошца, а старэйшы навуковцы супрацоўнік С. Масляноў (на здымку ўлева) ад імя ўсго калектыву музея паніс яму памятны падарунак. Неўзабаве Ул. Асташонак даведваў аб прычыне такога незвычайнага «прыёму»: ён аназаўся... дзвухліўным наведвалінікам музею.

Стойкі людзей бабылава тут за сем гадоў. Не зарастае народная сільніна да месці, асвечаных падзігам героюў. Людзі з'яўдзіліся будучы несіці сяды даяну сваіх удзільных сэрцаў.

Фота В. ГЕРМАНА (БЕЛТА).

ВАЖНЫ ЦЭХ ЗАВОДА

«Биографія Палаца культуры «Гомсельмаша», зразумела, не так багатая, як гісторыя гэтага заводу, — палац пабудаваны параўнальна нядаўна і дзейнасць яго спачатку нічым не адрознівалася ад работы іншых клубаў горада. Прайшло некалькі год, перш чым ён стаў цэнтрам культуры і палітычна-выхаваўчага жыцця заводу, какуль у яго з'явіўся свой «твар».

Сёння і кіраўніцтва, і рабочыя лічаць Палац культуры адным з важных цэхаў заводу. Для таго, каб гэта заслужыць, работнікам палаца давалася няглыба працаваць. Справа не толькі ў тым, што тут рэгулярна працуюць гурты мастацкай самадзейнасці і лекторы па розных галінах ведаў, надзяляючы і цікавыя асобы, што роняць і заўсёды прыязна і добра думалі, у тым, што дзверы Палаца культуры заўсёды адчынены для рабочых заводу, школьнікаў, жыхароў заводскага мікра-раёна. Яны лічаць палац сваім і ахвотна ідуць сюды на заняткі і вечары, насладжаючыся музыку, чытаючы свежыя газеты і часопісы, сустрачаючыся з сябрамі, пагаварыць, парадзіць.

Расце актыўнасць Палаца культуры, павялічваецца колькасць удзельнікаў мастацкай самадзейнасці, арганізавана новая гурты, лекторы, клубы па інтарэсах.

Можна расказаць пра тэматычныя вечары і вусныя часопісы, аглянды на міжнародна тэмы і вечары працуючай славы, пра сустрэчы з майстрамі мастацтваў і канферэнцыі чытачоў, пра канцэрты ў падшэфных калісах і саўгасах, на будоўлях валайкі хімі.

ВОДГУКІ, АДКАВЫ

ТАКОЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ — БУДЗЕ!

«Колькі напісана аб гэтай рэчцы! Колькі жыць будзе напісана! Нёман варты самых геніяльных карцін і цудоўных пэм, але мне хочацца як мага больш прама тачна і адназначна адфіксаваць паведамленне — у нёманскай вядзе ніякіх прысмерц звыш нормы няма! Такія словы зазначаюцца артыкула спецыяльнага карэспандэнта нашай газеты Д. Радзінскага «Ю, Нёман...», надрукаваны ў нумары ад 23 чэрвеня.

Выканком Гродзенскага гарадскога Савета дэпутатаў працуючых, абмеркаваўшы артыкул на сваім пасяджэнні, пацвердзіў справядлівасць крытыкі газеты ў адносінах да кіраўнікоў рэду прадпрыемстваў горада, якія зусім не дбаюць аб чысціні нёманскай вяды, дазваляюць забруджваць і засмечваць яе адходамі прадпрыемстваў — працягваюць поўнаю аб'якавацца да лесу ракі.

Мэруда ідзе будоўніцтва гарадской каналізацыі і ачышчальных збудаванняў, за шэсць месяцаў збудавання года асвоена толькі пята частка выдаткаваных на гэта дзяржаўных асінваванняў.

Выканком гарадскага прыняў рашэнне, якое абавязвае кіраўнікоў прадпрыемстваў, будоўлячых арганізацый, адказна за стан гарадской каналізацыі, домакіраўніцтва ажыццяўляюць у кароткі тэрмін усё неабходна меры для засяроджэння нёманскай вяды ад шкодных прымесей.

Шэсць гадаў дарогі ў аўтобусе не здаліся нам цяжкімі і стомлячымі. Мы ехалі на Нарач. А калі едзеш да Нарачы, усё само чаканне сустрачы з гэтым возерам-легендай, возерам-казкай поўносіць радасць. Прыехалі.

Ласкава сцягла сонца. Павебра еп'яна пахам смалістай хвоі і падсохлай травы. З гусшару сасновага бору данёсілася птушыная сямь. Яе перабіваў гул далёкага трактара і рокат малаціна. А побач гунаў зноўкі смех — на мурожнай палыцы хлелпучкі і дзючкі гуляў ў мяч.

Вяля прахалодна з возера. Яно блакітнае, лагоднае, прэчэнае... Да берагу нас прывяла вузкая лясная сцяжынка, што сталася сярэд маладога ельніку, стромкіх сосен і беланогіх бярозак. Прырода нібы зна-

Д. РАДЗІНСКІ, кар. «Літаратуры і мастацтва».

Кожнае з гэтых мерапрыемстваў вызначаецца добрым густам, вынаходлівасцю, і зразумела, заслугоўвае пахвалы.

Але гэтыя нататкі пра іншае. Пра тое, як Палац культуры стаў «цэхам» заводу, пра аўтарытэт работніка культуры, пра некаторых ветэранаў і навічок мастацкай самадзейнасці — сапраўдных гаспадароў палаца, пра выхаванне актыўнасці і пачуцця адказнасці.

НАРАДЖЭННЕ ТРАДЫЦЫ

Год назад дырэктарам Палаца культуры стаў выпускнік Ленінградскай вышэйшай школы прафрэху Федар Прадковіч, чалавек рашучы, просты і ініцыятыўны. Мастацкім кіраўніком быў прызначаны заочнік рэжысёрскага факультэта гэтай жа школы Віктар Бейнер. У абодвух ёсць даўжэсткая вольга работы ва ўстановах культуры і жаданне працаваць добра і цікава.

З чаго пачаць? Ісці далей па традыцыйнаму шляху арганізацыі танцавальнага вечару і дэманстрацыі кінафільмаў, час ад часу ажыццяўляючы работу канцэртнай гаспадары? Гэта азначала — змяніць з тым, што палац фактычна вельмі мала дапамагае заводу.

На першым пасяджэнні мастацкага савета ў новым складзе было вырашана: шукаць новыя формы, зольныя ажывіць работу, лічыць сябе работнікамі заводу, адказнымі за яго поспехі і няўдачы, актыўна ўмешвацца ў жыццё прадпрыемства.

У наступны дзень актывісты прайшлі па цэхах. Абедзены перапынак. Дарчыма кажучы, абед займае ў рабочых мінут дваццаць, астатні час яны кураць, гуляюць у дамино, размаляюць. Вольны час кожны праводзіць, як можа, і зусім нямнога з прыемнасцю. І тады ў работнікаў палаца нарадзілася пранаво — наладжваць у цэхах у час абедзённага перапынку канцэрты. Былі і скептыкі — нічога, мяляў, з гэтага не выйдзе. Усе такі вырашылі — даць першы канцэрт у лінейным цэху. Аб гэтым папярэдзілі рабочых. Настаў прызначаны дзень, надольна абедзены перапынак, п'яністай... тры ўдзельнікі самадзейнасці і Віктар Бейнер.

Але канцэрт адбыўся. Становіцца выратаваць фактычна, вядлі і цікавы рэпертуар чытача-сатырычны і выкананы калістаў — мастацкага кіраўніча палаца В. Бейнера.

Але з гэтага першага вопыту скептыкі зрабілі для сябе вывады — рабочыя з ахвотай ідуць на канцэрт, а-за няякіх некаторых удзельнікаў самадзейнасці канцэрт не сарвецца, новы кіраўнік слоў на вецер не кідае.

Вынікі не прымуслі чакань. Калі спачатку даводзілася ўтвараць людзей выступіць у цэху, дык ад канцэрта да канцэрта самадзейных артыстаў, якія надалі пачаць сваё майстэрства, было больш і больш. Былі «фарміраваны» дзве брыгады, якія адначасова выступілі ў розных цэхах. Часта самадзейныя артысты проста ад станка ўзнімаюцца на імправізаваную эстраду — усё лічыць за гонар выступіць перад сваімі таварышамі.

Канцэрты ў цэхах, акрамя таго, што намнога ўявілі аўтарытэт палаца ў вачах рабочых і далі ім магчымасць культуры і цікава адпачываць, з'явіліся вельмі дзейнай агітацыяй за мастацкую самадзейнасць. Толькі за апошні час у налектывы ўдзілося каля ста новых удзельнікаў.

А канцэрты ўсё ідуць, і не спы-

няецца прытом людзей у самадзейнасці. На чарзе — канцэрт у заводскіх цэхах, пасля якога, безумоўна, калектывы палюбяцца зноў зольнымі музыкантамі, чытачамі, спевачамі.

НАВІЧКІ І ВЕТЭРАНЫ

У палац прыйшоў навічок. У яго ёсць голас, ён хоча спяваць і вядома, абавязкова быць салістам. Але кіраўнік прапанаваў навічку спяваць у хоры, каб лепш выявіць яго здольнасці, у творчай рабоце памачыць паставіць голас, даць яму навіцкі аб аснове вакальнай культуры. Зразумела, не ўсе захрысты будучы салістам, але хор у нім не падлае. Для самадзейных артыстаў арганізаваны музычны лекторы. Заняткі тут праводзіць кваліфікаваны выкладчык.

Пачала спяваць у хоры работніца заводскага дзіцячага сада Ларыса Саложнікова. Цяпер яна — салістка. Той жа шлях прайшла і Аляксандра Цітова. Ёй шмат паматае сястра Тамара, адна з ветэранаў заводскай самадзейнасці, выканаўца рускіх народных песень.

Такім чынам няспына папавяняецца склад хору, расце колькасць зольных салістаў.

Але работнікі Палаца культуры бачыць сваю задачу не толькі ў выхаванні артыстаў, але і ў выхаванні ў людзей характараў — сумленных, вартых звання будучыя камуністы. Характэрны ў гэтых адносінах выпадкі з эстрадным аркестрам.

Быў час, калі аркестранты за кожнае сваё выступленне патрабавалі грошы, часта «халтурны» на пахаваных і ганца, увогле цікавіць толькі грашмыма. Кіраўніцтва палаца вырашыла арганізаваць новы аркестр і даручыла гэтую справу заочніку музычнага вучылішча Рыгору Фрайдэру. У гэтым была пэўная рызыка, палюль аркестр павінен іграць на танцавальных вечарах, якія зойм часта наладжваюцца ў палацы. Малады кіраўнік не падлаў. Дваццаць п'яць аркестрантаў — усё рабочыя заводу — за некалькі месяцаў сталі іграць не горш за стары склад: кутна аркестр атрымаў нават прэмію. Яе падзялілі парову, але двум кіраўнік грошай не даў. Гэтым двум — падлеткам — ён купіў падарункі і «Гарыста ўручыў іх. Дробязь! Не! Маляч ж здарыцца так, што падлеткі, атрымаўшы грошы, пайшлі б «бамбаць» свой першы поспех. Такая магчымасць была папярэджана і вельмі далікатна.

Асабістым прыкладам вучаць маладых удзельнікаў самадзейнасці надраваў рабочыя заводу, ветэраны заводскага сцэны. Майстар механа-зборачнага цэха Міхаіл Гарэлік і мадэльшчык Іван Балюк усё вольны час праводзяць у палацы, арганізуючы вечары адпачынку, рэспіруюць з навічкамі. Іх рабочыя руні зрабілі многа карыснага і для добраўпарадкавання Палаца культуры. Хлопцы з аркестра самі зрабілі ўзор пульты, каб палегчыць работу цэляру. Драмгуртлоўцы сваімі сіламі аформілі спектакль «У добры час», прывесілі з дому неабходны рэквізіт. Усе нацыёмы, лэаграфіі і рэквізіт у добрым стане — і гэта таксама заслуга ўдзельнікаў самадзейнасці.

Людзі адчулі сябе насладарамі ў сваім палацы, і не даўна, што Імёна слоў прыйшла са сваёй блодой Люда Раманенка, дзесяцікласніца, актыўная і здольная дзючыва.

Яна захавалася сцянай, вырашыла, што тут не лес, а справы ў школе ішлі ўсё горш ды горш. На

руплівыя рукі будоўнікоў расставілі, нібы кубкі, маленькія хаткі-дачы. Гэта дом адпачынку выдвечтава «Зялёнка». Крыху далей, амаль над самым вадном берагу, раскінуліся шматпавярховыя карпусы санаторыя. Ад яго да самай вяды спускаюцца шырокія маршы бетоннай лясавы. На яе ступенях, у ценю купчастых дрэў, на тэрасах і балконах, на сядовых лаўках і ў альтанках адпачываюць людзі. Вясяля дзятва, падымаючы фантаны пырскаў, гаспадарыць на возеры. Следзя за малымі паванна набліжаюцца да вяды мамы і таты. Ну, а бліжэй да сярэдзіны возера мільгаюць купальныя шпач-

рухома застылі на азёрнай гладзі, гадзінамі прасяджваюць у чаканні ўдачы.

Ціха плешчучца ў бераг лагодная хваля — клічуць у сваю калыску. Саснова бор нібы спаборнічае з ім і запрашае пад свае цістыя галіны. Тут жа з зямлі б'юць сцвядзеныя крыніцы, і непадалёку рабочыя ўжо разбіраюць буравую вышку і каштуюць нарочаную мінеральную вадку.

Мы ідзем на малаўнічым узбярэжжы. Сярод лесу, нібы грыбы, вырастаюць палаткі-блакітныя і белыя, зялёныя і жоўтыя, злінальны пад сонцам і новенькія. Блішчыць на сонцы лак аўтамашын. Пад тэнтам — маленькія «Зяпарожцы» і імкліва

Фёдар БАРАНОЎСКІ, Ігар КРАЎЧАНКА, мастакі, спец. карэспандэнты «Літаратуры і мастацтва».

У аўтастурмстаў свае прыгоды, клопаты і нечаканасці... рок стварыла гэтыя мясціны для кі амакору і дзючват. Кі амакору-рыбкі ў лодках, якія не-

заўвагі настаўнікаў Люда не разгавала, і ў доўгіну з'явілася двойна па гісторыі. Яна прайшла да Віктара Бейнера:

— Дапамажце ўладнавацца на работу... Вучыцца не буду...

Была доўгая і шчырая размова. Жывымі прыкладамі пераканаў мастацкі кіраўнік дзючыву ў паспешлівасці яе рашэння.

Доўга Люда не прыходзіла ў палац, але аб яе справах тут ведалі. Яна не прыйшла, какуль не «выправіла» аднакі, какуль адкрыта не магла паглядзець у вочы таварышам. Цяпер яна ведае — сабралі ў бядзе не пакінуць, але і сідка ніякі не дадуць.

...Я быў на некаторых канцэртах гомсельмашаўцаў, бачыў ігру Л. Раманенкі, чуў, як іграюць баяністы браты Помазава, бачыў танцораў Н. Аксёнава і Т. Балдагюва, А. Байда і Г. Кабашнікава, глядзю спектакль драматычнага калектыву. Добрая змена ў ветэранаў — ініцыятыўна, таленавіта, заўсёды ў пошуках. І пудзёку ў жыццё разам з заводам падпісае ёй Палац культуры.

СПРАВЫ КЛУБНЫЯ

...Невядлі ўтульны гэкой. Сталы, крэслы, кветкі. Ля сцен яркія стэндзі: «Навука аб рэлігіі», «Навука і рэлігія», «Мастакі аб рэлігіі».

Гэта памяшканне нядаўна арганізаванага пры палацы клуба атоізму. У шматлікім калектыве заводу ёсць веруючыя — нямнога, усяго 24 чалавекі, але ёсць. І клуб з першага дня існавання пачаў рашучую барацьбу за гэтых людзей. Разам з партыйнай арганізацыяй быў распрацаваны план — за кожным веруючым замацавалі камуніста. І вынікі не прымуслі сабе чакань — некаторыя веруючыя парвалі з сентай баптыстаў.

Клуб атоізму адкрыты з раніцы да вечара. Ленцы, дакідаты, выстаўкі, вечары прытану і адказаў — разнастайнай зброяй карыстаюцца заводскія атоісты.

Цяжка сказаць, які сектар Палаца культуры самы мнагалюдны. Трэба было б расказаць, які дапамагае дзіцячы сектар старшакласнікам выбіраць професію, пра вачары сустрач школьнікаў з перадавыма вытворцамі, пра цікавыя экскурсіі на родны завод. У тым, што кожны год у цэхі прыходзяць выпускнікі школ, — вялікая заслуга Палаца культуры.

Можна расказаць пра работу бібліятэкі, якая налічвае звыш 10 тысяч тэмат. Пра чытацкія клубы чытачоў, вусныя часопісы, якіх няма выстаўкі, пра філіял бібліятэкі на тэрыторыі заводу. Пра тую вялікую работу, якую праводзіць бібліятэчны савет; пра пенсіянараў А. Тарашковіч і Г. Ляонава, якія дапамагаюць апрацоўваць новы літаратуру і пераглядаць кнігі; пра работніцу заводу, заочніку бібліятэчнага тэхнікума Л. Міроненка, якая сама складае каталог і пра многа іншых. І ў тым, што рабочыя ведаюць і любяць літаратуру — бясспрэчная заслуга бібліятэкі.

Можна расказаць пра двухгадовы ўніверсітэт тэхнічных ведаў, пра дэманстрацыю тэхнічных фільмаў у цэхах, пра лекцыі і гутаркі аб навых тэхнікі — кожнае такое мерапрыемства садзейнічае тэхнічнаму прагрэсу заводу, росту прафесіянальнага майстэрства яго людзей.

Але ўсё гэта асобныя тэмы. Я прыгаду пра іх, калі мне гаварылі, што Палац культуры — гэта цэх, ад работы якога таксама залежыць выкананне вытворчага плана.

Але ўсё гэта асобныя тэмы. Я прыгаду пра іх, калі мне гаварылі, што Палац культуры — гэта цэх, ад работы якога таксама залежыць выкананне вытворчага плана.

Але ўсё гэта асобныя тэмы. Я прыгаду пра іх, калі мне гаварылі, што Палац культуры — гэта цэх, ад работы якога таксама залежыць выкананне вытворчага плана.

Але ўсё гэта асобныя тэмы. Я прыгаду пра іх, калі мне гаварылі, што Палац культуры — гэта цэх, ад работы якога таксама залежыць выкананне вытворчага плана.

«Волгі» з нумарамі Масквы і Ленінграда, Рыгі і Кіева, Мінска і Нова-сібірска. Гэта прыехалі адпачываць аўтатурысты, непаседлівыя, цікавыя і вечна заклапочаны. Ады з іх майструюць імправізаваныя сталы і лаўкі, другія вырнулі пад падынты капоты аўтамашын. Жанчыны звязваюць ля вогнішч над каструлямі і міскамі, дзеці носяць вяду і суча. Адпачынка турыстаў па-свойму цікавы, запонены прыгодамі і нечаканасцямі. Вось і зараз неба зацягнула шэрыя хмары, закралі летні дождж і ўзвешушы лагер. З гоманам кінуліся ў палаткі дзеці, замітусіліся ля машын бацькі, а маці накрываюць цыраты прыгатаваную страву. А дожджык толькі пацвердзіўшы. Лінуў і пранёсся далей і зноў сонца, гоман, смех.

За лагерам турыстаў зноў палаткі. Яны аднаго колеру, стаць роўнымі і міскамі, дзеці носяць вяду і суча. Адпачынка турыстаў па-свойму цікавы, запонены прыгодамі і нечаканасцямі. Вось і зараз неба зацягнула шэрыя хмары, закралі летні дождж і ўзвешушы лагер. З гоманам кінуліся ў палаткі дзеці, замітусіліся ля машын бацькі, а маці накрываюць цыраты прыгатаваную страву. А дожджык толькі пацвердзіўшы. Лінуў і пранёсся далей і зноў сонца, гоман, смех.

РАБОТНИКИ Сморгонской районной библиотеки укомплектовали 17 перерасных библиотек и направили их в колхозы и на предприятия района центра. Перасой складваюцца з палітычнай, мастацкай, сельскагаспадарчай літаратуры. Ёсць у іх і творы беларускіх пісьменнікаў — вершы Я. Купалы і Я. Коласа, раманы і апавесці К. Чорнага, Я. Маўра, М. Лынькова, творы маладых беларускіх пісьменнікаў. Хутка перасойкі будуць абноўлены новай літаратурай. На эдыму — загадчыца раённай бібліятэкі Алена Бенічэвіч падбірае літаратуру.

Фота М. РУБІНШТЭРНА.

НАШЫ МАЙСТРЫ МАСТАЦТВА

25 гадоў назад юная піяністка Ева Якаўлеўна Эфрон прыехала з Бану ў Маскву, была прынята ў Маскоўскую кансерваторыю і адначасова паступіла на працу канцэртмайстрам у Маскоўскай оперы тэатр Імя Станіслаўскага. Работа канцэртмайстра стала для Е. Эфрон асноўнай. У 1944 годзе яна працуе ўжо канцэртмайстрам у Беларускай кансерваторыі, дзе яе настаўнікам быў Г. Пятроў, у мінудым таксама вучыць К. Ігумнава. Такім чынам, традыцыі Ігумнаўскай школы ў музычнай адукацыі піяністкі былі захаваны.

Што характэрна для гэтай школы? Сам К. Ігумнаў быў піяністам валайкі абав'язнасці, тонкага густу, высокай пазіі і мудрай прастаты ігры. Такія ж якасці ўласцівы і яго школе: артыстычнасць і пэўнасць, прастата і натуральнасць музыцыравання, высакародны густ. Самае важнае ў педагогічным метадае К. Ігумнава было тое, што ён не навязваў вучням сваю гатовую выканаўчую канцэпцыю таго або іншага твора. Ён вучыў сваіх выхаванцаў думаць самастойна. Гэтыя прывабныя рысы школы К. Ігумнава характэрныя для выканаўчага аблічча Е. Эфрон. Яе ігры ўласцівы сапраўднаму артыстам, пэўнасцю, адукацыйнасцю, нейкай асабліва напуюненасцю гучанні.

Нельга не адзначаць яшчэ адну важную рысу: мужнасць ігры піяністкі. Яе удар па клавішам — так зваанае «тушэ» — моцны, дакладны і ўстойлівы. Яна добра валодае тэхнічнай буйнага штрыха, ёй блізка творы з моцнай атордавай фактурай з энэргічным, пружыністым рытмам.

У апошнія гады Е. Эфрон усё больш удзельнічае ў сімфанічных канцэртах. У яе рэпертуары — творы Бетховена, Шапена, Ліста, Грыга, Чайкоўскага, Рахманінава, Шостакавіча, Галыніна. Найбольш удач яна дасягнула, бадай, пры выкананні канцэртаў Ліста, Рахманінава і Галыніна — твораў, якія далены ад свету «жаноцкага піянізму» і патрабуюць «мужчынскіх» якасцей гучанні.

Другі канцэрт Рахманінава — цяжкі і высакародны твор сусветнай фартапійнай музыкі — быў сыграны Е. Эфрон (на жаль, усяго адзін раз, гады чатыры назад) з сапраўдным віртуозным размахам, з глыбокім пранікненнем у сутнасць вобразаў рахманінаўскай музыкі. Канцэрт арыганізавана і самабытнага савецкага кампазітара Г. Галыніна аказаўся вельмі блізка творчай індывідуальнасці Е. Эфрон. Піяністка здолела выявіць і падкрэсліць характэрныя рысы гэтай жывірадачнай музыкі.

У выканаўчай палітры артысткі ёсць і такія фары, як лёгкасць, матарнасць, Імёна гэтыя рысы праявіліся пры выкананні Е. Эфрон Другога канцэрта Шапена, асабліва яго фіналу. Палётнасць мазуркі, гамападобныя пасяны, прыго-

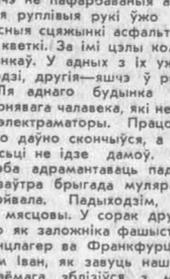
жо прышло ў сорок чвэрцім годзе, і былы ваенны Іван Яцкіна ўжо са зброяй у руках ідзе на штурм Берліна. Там жа, пад Берлінам, зачэпана хлопча асколкам варажэй мінны. Падлячыўшыся, Іван вяртаецца ў родны край. Працуе ў рыбгасе. Спачатку вядзіць паруснік, пасля працуе матарыстам на катэры. А калі на берагах Нарачы пачалася будоўля, перайшоў да будоўнікоў.

— Тут больш карысці з мяне, бо я і электрык, і зваршчык, і матарыст, — зазначае ён свой расказ.

Прасім яго расказаць пра рыбацкае жыццё.

— Пра гэта вам лепш раскажыць рыбакі. Прыядзільце рэніцця на бераг, там іх і убачыце, калі яны вернуцца з начной лоўлі.

...Усю ноч ліў дождж. Рэніцця была таксама халодная і джыджыла. Азёрная гладзі пацяміла, захалявалася. Па вядзе забегалі белыя баранчкі. Па зяслонай дажджу — педз-ледз прыкметны чорныя абрысы рыбацкіх лодак. Мы стаям пад павет-

Талмніцы падводнага «царства» добра вядомы спартсменам-аніялан-гістам.

Фота М. РУБІНШТЭРНА.

БАГАЦЕ ВЫКАНАЎЧАЙ ПАЛІТРЫ

Е. Эфрон — піяністка-канцэртанта, Ева Якаўлеўна — выхаванца К. Ігумнава. Праўда, скончыў Маскоўскую кансерваторыю ў Ігумнава ёй не ўдалося, перашкодна была вайна. Завяршыла Е. Эфрон сваю музычную адукацыю ўжо ў Беларускай кансерваторыі, дзе яе настаўнікам быў Г. Пятроў, у мінудым таксама вучыць К. Ігумнава. Такім чынам, традыцыі Ігумнаўскай школы ў музычнай адукацыі піяністкі былі захаваны.

Што характэрна для гэтай школы? Сам К. Ігумнаў быў піяністам валайкі абав'язнасці, тонкага густу, высокай пазіі і мудрай прастаты ігры. Такія ж якасці ўласцівы і яго школе: артыстычнасць і пэўнасць, прастата і натуральнасць музыцыравання, высакародны густ. Самае важнае ў педагогічным метадае К. Ігумнава было тое, што ён не навязваў вучням сваю гатовую выканаўчую канцэпцыю таго або іншага твора. Ён вучыў сваіх выхаванцаў думаць самастойна. Гэтыя прывабныя рысы школы К. Ігумнава характэрныя для выканаўчага аблічча Е. Эфрон. Яе ігры ўласцівы сапраўднаму артыстам, пэўнасцю, адукацыйнасцю, нейкай асабліва напуюненасцю гучанні.

Нельга не адзначаць яшчэ адну важную рысу: мужнасць ігры піяністкі. Яе удар па клавішам — так зваанае «тушэ» — моцны, дакладны і ўстойлівы. Яна добра валодае тэхнічнай буйнага штрыха, ёй блізка творы з моцнай атордавай фактурай з энэргічным, пружыністым рытмам.

У апошнія гады Е. Эфрон усё больш удзельнічае ў сімфанічных канцэртах. У яе рэпертуары — творы Бетховена, Шапена, Ліста, Грыга, Чайкоўскага, Рахманінава, Шостакавіча, Галыніна. Найбольш удач яна дасягнула, бадай, пры выкананні канцэртаў Ліста, Рахманінава і Галыніна — твораў, якія далены ад свету «жаноцкага піянізму» і патрабуюць «мужчынскіх» якасцей гучанні.

Другі канцэрт Рахманінава — цяжкі і высакародны твор сусветнай фартапійнай музыкі — быў сыграны Е. Эфрон (на жаль, усяго адзін раз, гады чатыры назад) з сапраўдным віртуозным размахам, з глыбокім пранікненнем у сутнасць вобразаў рахманінаўскай музыкі. Канцэрт арыганізавана і самабытнага савецкага кампазітара Г. Галыніна аказаўся вельмі блізка творчай індывідуальнасці Е. Эфрон. Піяністка здолела выявіць і падкрэсліць характэрныя рысы гэтай жывірадачнай музыкі.

